

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 มีความปรารถนาจะปฏิรูปการศึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยให้การสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี สื่อความหมายให้เห็นถึงความต้องการที่จะยกระดับความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยให้สู่ระดับสากล การวัดผล และ การประเมินผลการเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต้องทำหน้าที่ทั้งการประเมิน เพื่อพัฒนาและการประเมินเพื่อตัดสินผลให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาจึงมีความสำคัญ ที่จะทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ กำหนดหลักการและแนวทางเพื่อการพัฒนาผู้เรียนทุกคนสู่ เป้าหมายร่วมกัน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2546, หน้า 4)

การวัดผลประเมินผลเป็นเทคนิคสำคัญที่จะช่วยให้ทราบว่า การเรียนการสอนบรรลุ เป้าหมายหรือไม่เพียงใด ทั้งยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ครูได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็น ประโยชน์ในการพิจารณาหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้ยังเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการสอนของครูด้วย ฝ่ายนักเรียน ก็จะได้ทราบว่าผลการเรียนของตนอยู่ในระดับใด ควรจะต้องปรับปรุงด้านใด เพื่อให้ผลการ เรียนบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การวัดผลประเมินผลของนักเรียนจึงนับเป็น องค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2535, คำชี้แจง)

การวัดแบบอิงกลุ่มแบบเดิม หรือการใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ ไม่ประสบผลสำเร็จ ใน การวัดความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อน และความสามารถในด้านการปฏิบัติ และเป็นเหตุให้ครู ต้องตัดสินใจในการสอน โดยไม่ยึดหรือไม่เน้นบริบท กลับไปมุ่งเน้นการท่องจำ โดยปราศจาก การเรียนรู้ที่มีความหมาย ข้อสอบแบบปรนัยมีขอบเขตจำกัด ในเรื่องการวัดความรู้และ ทักษะ ซึ่งความรู้และทักษะเป็นสิ่งสำคัญในชั้นเรียน ข้อสอบแบบปรนัยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของการวัดความรู้ และทักษะและวัดความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ และมี ข้อจำกัดในการวัดทักษะอีก ด้วยครูส่วนใหญ่เชื่อว่าความรู้และทักษะเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยไม่ได้ตระหนักอย่างแท้จริงถึงเกณฑ์ตัวอื่นๆ ที่มี ความสำคัญที่ควรประเมินด้วยได้แก่ เจตคติ และพฤติกรรม แบบทดสอบที่ใช้กันอยู่มีแนวโน้ม เป็นการวัดแบบอิงกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบผู้เรียนด้วยกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน

มักมุ่งเน้นไปที่คะแนนจากการสอบมากกว่าการใช้การทดสอบเป็นเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ที่พบบ่อยคือครูมักจะสอนข้อสอบให้แก่ นักเรียนหรือติวข้อสอบให้นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนทำข้อสอบให้ผ่านให้ได้ โดยปราศจากการเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ความไม่เหมาะสมของข้อสอบมาตรฐานอีกประการหนึ่งคือ การที่เรามีความเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนต้องใช้ข้อสอบฉบับเดียวกัน ในการประเมินความสามารถ ซึ่งเป็นอคติอย่างหนึ่ง แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ผู้เรียน มีประสบการณ์ ภูมิหลังและรูปแบบการเรียนรู้เป็นของตนเองซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกันจึงไม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือวัดอันเดียวกัน โดยทั่วไปครูมักมองภาพการสอบ การเรียนรู้ของนักเรียนและการประเมินผลเป็นงานที่แยกออกจากกัน โดยครูให้ความรู้ข้อมูลต่าง ๆ พอเห็นว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วจึงทำการประเมินผล ซึ่งใช้วิธีเรียกว่า “การสอบ” ทำให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล ไม่มีความสุขในการเรียน เพราะการสอบเป็นการเน้นการจับผิดหาจุดด้อยของนักเรียนในขณะที่เจตนาที่แท้จริงของการประเมินผล คือการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนและการสอนของครูเป็น การค้นหาจุดดีของนักเรียน เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้ การสอนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (กรมวิชาการ, 2535, คำนำ)

แนวโน้มของการจัดการศึกษาในอนาคตมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการรับความรู้จากการบอกเล่าของครู การประเมินผลการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีใหม่ที่เหมาะสมกว่าวิธีเดิม เพื่อที่จะสามารถค้นหาความสามารถที่แท้จริงในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการประเมินผลจากสภาพจริงเป็นวิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (จิราภรณ์ ศิริทวี, 2540, หน้า 15) ปัจจุบันจึงมีผู้หันมาใช้ทางเลือกใหม่ในการประเมินกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ในรูปของการวัดและประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) (สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ, 2544, หน้า93)

ดังนั้นการวัดผลประเมินผลจำเป็นต้องจัดกระทำให้สอดคล้องกัน การกำหนดวันสอบอย่างเป็นทางการ การเข้มงวดกวาดขันในชั่วโมงสอบ และการใช้ผลการสอบเพียงไม่กี่นาที ซึ่งเป็นชี้ตายแก่ผู้เรียนจำเป็นต้องลดบทบาทลง การประเมินผลการเรียนควรทำหน้าที่สำคัญเพื่อเฝ้าดูผู้เรียน (pupil watcher) โดยอาศัยการสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่กับครู การวัดผลประเมินผลจะไม่เป็นการข่มขู่ผู้เรียนอีกต่อไป แต่จะเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนรู้ประจำวันที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนั้น การประเมินผลผู้เรียนจึงจำเป็นต้องประเมินในสภาพความเป็นจริง (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์, 2539, หน้า31)

แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการประเมินตามสภาพจริง จึงขยายผลเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย จนกระทั่งมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช

2544 ได้มีการกำหนดให้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อตัดสินผลพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนตามเจตจำนงของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 มาตรา 26 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เอกรินทร์ สีมหาศาล และสุปรารถนา บุคตะนันท์, 2546, หน้า 11)

การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นวิธีการวัดและประเมินผลที่ต้องการที่จะตอบสนองการประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน การแก้ปัญหา การปฏิบัติจริง ตลอดจนจนความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2542, คำนำ) นอกจากนี้วิธีการประเมินผลดังกล่าว เป็นการประเมินเชิงบวก เพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่นและความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มศักยภาพ เป็นเครื่องมือประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งความสามารถในการประเมินผลรวม ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ใกล้เคียงชีวิตจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และผู้เรียนเป็นผู้สร้างงานและสร้างความรู้โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นการประเมินผลดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้ผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2542, บทนำ)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าครูผู้สอนในโรงเรียนต่างประเภทกันมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินผลตามสภาพจริงเพียงใด รวมทั้งต้องการศึกษาว่าสภาพการประเมินผลเป็นอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ของครูผู้สอนซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกาประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เจตคติและสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษา

5. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงตามทัศนะของครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ คือ

1. ได้ทราบความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
2. ได้ทราบสภาพการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในสถานศึกษา
4. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นำไปใช้ ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาครูผู้สอนเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 4,158 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 182 คน ครูผู้สอนที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 182 คน รวม 364 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เจตคติต่อการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1

3. สภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การนำเอาแนวคิดวิธีการในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล เกณฑ์และการรายงานผลการประเมิน ไปใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง ความเข้าใจของครูผู้สอน เกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะ เครื่องมือ และวิธีการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอน กระบวนการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษาที่ทำการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549

ประเภทของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา และโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม และเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม และเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจ เจตคติและสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยมาจาก ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ตาราง 1) ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเภท

